

9. SINIF DIN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 5 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. DKAB.9.1.1 · İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahade edebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	İnsanın yeryüzünde halife olarak yaratıldığını belirtir.	4
a)	Halifeliğin yeryüzünü, canlıları ve doğayı koruma, adaletle yönetme gibi bir sorumluluk yüklediğini açıklar.	4
b)	Meleklerin sorusunun insanın kötülük yapabilme (bozgunculuk, kan dökme) yönüne dikkat çektiğini belirtir.	4
b)	Bunun insanın iradesi olduğunu, iyiliği de kötülüğü de seçebildiğini gösterdiğini yorumlar.	3

a) Örnek cevap: İnsan yeryüzünde halife olarak yaratılmıştır. Bu konum, insana yeryüzünü imar etme, doğayı ve canlıları koruma, adaletle davranma sorumluluğu yükler. Örneğin suyu israf etmemek ve çevreyi kirletmemek bu sorumluluğun gereğidir.

b) Örnek cevap: Meleklerin sorusu, insanın bozgunculuk yapıp kan dökebilecek bir yönü olduğuna dikkat çeker. Bu da insanın iradesi olduğunu, iyiliği de kötülüğü de seçebildiğini gösterir.

Sık hatalar: Halifeliği yalnızca "yönetici olmak" diye açıklayıp sorumluluk boyutunu atlamak; Meleklerin sorusunu Allah'a itiraz olarak yorumlamak

2. DKAB.9.1.1 · İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahade edebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Burak'ın görüşünün doğru olmadığını belirtir.	4
a)	Ayete dayanarak insana hem kötülüğe yönelme eğiliminin hem de kötülükten sakınma yeteneğinin verildiğini belirtir.	4
a)	İnsanın yalnızca kötülüğe değil iyiliğe de yatkın yaratıldığı sonucuna ulaşır.	4
b)	İradenin iki eğilim arasında seçim yapan güç olduğunu yorumlar.	4
b)	Ayetteki "arındıran kurtuluşa ermiş, kirleten ziyana uğramıştır" ifadesine dayanarak sonucun insanın kendi seçimine ve çabasına bağlı olduğunu açıklar.	4

a) Örnek cevap: Burak'ın görüşü doğru değildir. Ayetlere göre Allah insana hem kötülüğe yönelme eğilimi hem de kötülükten sakınma yeteneği vermiştir. Yani insan yalnızca kötülüğe değil, iyiliğe de yatkın yaratılmıştır.

b) Örnek cevap: İrade terazinin ortasındadır; hangi kefenin ağır basacağına insan kendi iradesiyle karar verir. Ayette nefsin arındırmanın kurtuluşa erdiği, kirletenin ziyana uğradığı bildirilir. Demek ki insanın iyi ya da kötü olması kendi seçimine ve çabasına bağlıdır.

Sık hatalar: Görüşü reddedip ayetle gerekçelendirmemek; İradenin rolünü açıklamadan "insan hem iyi hem kötüdür" demekle yetinmek

3. DKAB.9.1.2 · İnsanın doğruyu arayan bir varlık olarak bilgiye ulaşma yolları hakkında eleştirel düşünebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Gelen haberin doğruluğunun araştırılması gerektiğini belirtir.	4
b)	Birinci uygun doğrulama adımını yazar (ör. okulun resmî duyuru kanalına bakmak).	3
b)	İkinci uygun doğrulama adımını yazar (ör. öğretmenine ya da okul idaresine sormak; mesajın kaynağını sorgulamak).	3

a) **Örnek cevap:** Kendisine bir haber gelen kişi, o haberin doğruluğunu araştırmalıdır.

b) **Örnek cevap:** Okulun resmî internet sitesine ve duyuru sayfasına bakar. Sınıf öğretmenine ya da okul idaresine sorar.

Sık hatalar: İlkeyi "haber yaymamak" diye daraltmak; Doğrulama adımı olarak başka bir mesaj grubuna sormak gibi güvenilir olmayan yollar yazmak

4. DKAB.9.1.2 · İnsanın doğruyu arayan bir varlık olarak bilgiye ulaşma yolları hakkında eleştirel düşünebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Kaynağın belirsiz ve doğrulanamaz olduğunu ("arkadaşımın arkadaşı") belirtir.	4
a)	"Hiçbir hastalığa yakalanmaz" gibi kesin ve abartılı bir iddianın akla ve bilimsel bilgiye uygun olmadığını belirtir.	4
b)	Beğeni ve paylaşım sayısının doğruluk ölçütü olmadığını belirtir.	4
b)	Çok kişinin yanlış bir bilgiyi araştırmadan paylaşabileceğini, doğruluğun güvenilir kaynak ve kanıta dayandığını açıklar.	3

a) **Örnek cevap:** Kaynak güvenilir değildir; "bir arkadaşımın arkadaşı doktormuş" denmiş ama kim olduğu, nerede açıkladığı belli değil. "Hiçbir hastalığa yakalanmaz" iddiası da çok kesin ve abartılıdır; hiçbir yiyecek bütün hastalıkları önleyemez. Akla ve bilime uygun değildir.

b) **Örnek cevap:** Ölçüt değildir. Pek çok kişi bir bilgiyi araştırmadan paylaşabilir; yanlış bilgi de çok yayılabilir. Bir bilginin doğruluğu güvenilir kaynağa ve kanıta bağlıdır.

Sık hatalar: Yalnızca "yalan haber" deyip neden güvenilirmez olduğunu açıklamamak; Çok paylaşılan bilgiyi doğru saymak

5. DKAB.9.1.3 · Allah (c; c) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Namaz ve orucu bedenle yapılan ibadetlere yerleştirir.	4
a)	Zekât, sadaka ve kurbanı malla yapılan ibadetlere, haccı hem bedenle hem malla yapılan ibadetlere yerleştirir (kurbanı "hem bedenle hem malla" grubuna koyan da kabul edilir; yerleştirmelerden biri yanlışsa ölçüt puanının yarısı).	4
b)	Seçtiği gruptaki ibadetlerin kişiye kazandırdığı bir yönü (Allah'ı anma, şükür, teslimiyet, malın Allah'ın emaneti olduğunu hatırlama) belirtir.	4
b)	Bu yönü Allah ile bağın güçlenmesiyle ilişkilendirerek açıklar.	3

a) **Örnek cevap:** Bedenle: namaz, oruç. Malla: zekât, sadaka, kurban. Hem bedenle hem malla: hac.

b) **Örnek cevap:** Malla yapılan ibadetler, kişiye malın asıl sahibinin Allah olduğunu hatırlatır. Zekât ve sadaka veren kişi, Allah'ın verdiği nimetlere şükreder ve O'nun rızasını gözetir. Böylece Allah ile bağı, şükür ve teslimiyetle güçlenir.

Sık hatalar: Kurbanı bedenle yapılan ibadet saymak; Grubu seçip Allah ile bağ yönünü açıklamamak

6. DKAB.9.1.3 · Allah (c; c) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Burak'ın duayı çalışmanın yerine koyduğunu belirtir.	3
a)	Aybüke'nin çalışarak (fiilî dua) ve dua ederek (sözlü dua) Allah'a yöneldiğini belirtir.	3
a)	Necm suresi 39. ayete dayanarak Aybüke'nin anlayışının uygun olduğu sonucuna ulaşır.	3
b)	Allah'ın insandan çaba ve tedbir beklediğini, sonucun çalışmaya bağlandığını belirtir.	3
b)	Çalışan insanın da sonucun Allah'ın elinde olduğunu bilerek O'na yöneldiğini; duanın güven, umut ve Allah'la bağ kazandırdığını açıklar.	3

a) Örnek cevap: Burak duayı çalışmanın yerine koyuyor; çalışmadan yalnızca dua ederek sonuç bekliyor. Aybüke ise hem çalışıyor hem dua ediyor. Necm suresinde insan için ancak çalıştığının olduğu bildirilir. Bakara suresi 186. ayette de Allah'ın duaya cevap verdiği söylenir. Bu yüzden Aybüke'nin anlayışı daha doğrudur.

b) Örnek cevap: Allah insandan çaba ve tedbir bekler; sonuç çoğu zaman çalışmaya bağlıdır, bu yüzden dua çalışmanın yerini tutmaz. Çalışan insan ise başarının Allah'ın izniyle gerçekleşeceğini bilir ve O'na yönelir. Dua ona güven, umut ve Allah'la sürekli bir bağ kazandırır. Bu yüzden çalışmak da duaya olan ihtiyacı ortadan kaldırmaz.

Sık hatalar: Duayı gereksiz ya da çalışmayı gereksiz gösteren tek yönlü bir değerlendirme yapmak; Karşılaştırmayı ayetlerle desteklememek

7. DKAB.9.1.4 · Rum suresinin 17-27. ayetlerinin mesajlarını anlamada temel kaynakları kullanabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ayetlerden birinci delili yazar (ör. insanın topraktan yaratılması).	4
a)	Ayetlerden ikinci delili yazar (ör. göklerin ve yerin yaratılması; dillerin ve renklerin farklılığı).	3
b)	Meal dipnotuna göre tefsir bilginlerinin "tespih etme"yi namaz olarak açıkladığını, ayette namaz vakitlerine işaret edildiğini belirtir.	3

a) Örnek cevap: İnsanın topraktan yaratılması; dillerin ve renklerin farklı olması.

b) Örnek cevap: Meal dipnotunda tefsir bilginlerinin ayetteki "tespih etme"yi namaz olarak açıkladığı belirtiliyor. Buna göre ayet, akşam ve sabah gibi vakitlerde namaz kılınmasına işaret ediyor.

Sık hatalar: Delil yerine ayetin tamamını aktarmak; Dipnottaki açıklamayı kullanmadan tespihi yalnızca "Allah'ı anmak" diye açıklamak